

Franciaországban

Kuncz Aladár neves írónkat Franciaországban találta az első világháború kezdete. Harmincnál több magyar társával Noirmoutierbe jutott. Innen regényének a *Fekete kolostornak* a címe. Második karácsonyukon a vár egyik szobájában, közös erővel templomot alakítottak ki. Ünnepi alkalmakkor vallásos énekük a Himnusz volt. Később néhányan, akik között más vallásúak is voltak, eljártak a helység katolikus templomába a hajnali misékre. A háborús körülményeknek megfelelően így részesülhettek lelki gondozásban.

Az első világháború után nemcsak Magyarországból, hanem a környező államokból is, politikai és gazdasági okokból a tömegesen kivándorló magyarok Franciaországba is eljutottak. Számuk a húszas évek közepén hetven-nyolcvanezerre, a harmincas években továbbvándorlásuk és visszaköltözésük eredményeképpen harmincöt-negyvenezerre tehető. Párizsban és környékén, az észak-franciaországi bányák és a textilgyárak közelében telepedtek le, de eljutottak és otthonot teremtettek maguknak Dél-Franciaországban is. Arról, hogy hány volt református vallású közülük nincsenek adataink. Abból, hogy igényelték a gyülekezeti életet kikövetkeztethető, számosan voltak.

A franciaországi magyar református gyülekezeti élet szervezése a református egyház segítségével kezdődött és az 1924/1925-ös tanévben, Párizsban a Teológián tanuló két erdélyi ösztöndíjas hallgató szolgálatához kapcsolódik. Csekme Ádám az északi Pas-de-Calais megyében, Patay Lajos pedig Párizsban magyarul először 1925-ben, a franciaországi református egyház által erre a célra felajánlott templomokban tartott istentiszteletet. Még ugyanazon év őszén a Központi Evangéliumi Egyesület (Société Centrale Evangélique) a magyarok lelki gondozására alkalmazta Csekme Ádámot. A fiatal lelkipásztor már beiktatása előtt Bibliákat, hittérítő anyagot kért Baltazár Dezső tiszántúli református püspöktől és a párizsi magyar nagykövetségtől és segítőtársakat hívott maga mellé. Így került sor Rigall János hitoktató lelkész hosszabb hittérítő útjára 1926 nyarán, Párizsban pedig ösztöndíjas teológusok szolgáltak, és rendszeresen ígét hirdetett Pénzes Sándor presbiter is. A Magyarországi Református Egyház Egyetemes Konventje is felfigyelt a franciaországi magyarok gyülekezetszervező erőfeszítéseire, és a Magyar Vallás- és Közoktatási Minisztériumnál elérte, hogy **1927. november 1.-től havi 400 pengő rendkívüli állami segélyben** részesüljenek a magyar református hittérítői állás fenntartására. Később ezt a támogatást a Magyar Külügyminisztérium is kiegészítette. Az 1930-as években ilyenformán Lensben és Párizsban egy-egy lelkész, Lensben, Roubaix-ban és Párizsban egy-egy hittérítő létét biztosította magyarországi forrás.

A lelkészek erejüket nem kímélve nekiláttak a gyülekezetépítésnek, a művelődési és társadalmi munkának. Az igehirdetés és a sákramentumok kiszolgálásával párhuzamosan a hívek nyilvántartását, lelkigondozását, családok látogatását, gyermekhitoktatást, vasárnapi iskolát, a konfirmálási előkészületet kezdeményezték, hogy megteremtsék és fenntartsák a folyamatos egyesületi életet. Magyar Otthonokat létesítettek, ahol a Franciaországban szokásos csütörtöki tanítási szünetet kihasználva magyarul írni és olvasni tanították a gyermekeket, és ellátásukról is gondoskodtak. Ezekben az Otthonokban tanulhattak a fiatalok magyar történelmet és földrajzot, a felnőttek pedig az énekkarban, a színjátszó körben, a könyvtárban, különféle ünnepélyeken és műsoros teadélutánokon szórakozhattak hasznosan. A gazdasági válság sújtotta Franciaországban, különösen pedig az ország északi részén, ahol a magyarok éltek, egyre fokozódóan szükség volt a szegénygondozásra. 1926-ban Lensben és a tőle hatvan kilométerre fekvő Roubaix környékén 247 magyar családot, összesen 1035 lelket tartottak számon a gyülekezetben, akik az itteni Magyar Református Missziói Egyházat

megalakították. A lelkeszi munka a mostoha körülmények miatti személyi változtatások miatt nem volt folyamatos. 1932-1941 között Dóczy Antal, Kiss Zoltán és Hőgye Mihály szolgálata javulást hozott, de, amikor az utóbbi Németországba távozott, a lenci pásztori állás 1942-től betöltetlen maradt. 1937-ben a hittérítő munka mégis innen Belgiumra is kiterjedt.

Párizsban, 1925-ben hatvan család tartott kapcsolatot a magyar református egyházzal. A hívek száma az egymást váltó igehirdetők mellett is megháromszorozódott. 1929-től Mester János lelkipásztort véglegesítették a gyülekezetben, aki *Emlékeztető* címmel havonta megjelenő gyülekezeti indított. Ebből nőtt ki a *Párizsi Magyar Reformátusok Lapja*. Ez a kiadvány az egymástól távol élő, többnyire szegény sorsú magyarok összetartozás tudatának ápolásáért volt jelentős. Mester János hat évig volt a gyülekezet lelkipásztora.

1934. szeptember elsejétől 1986. május 22-én bekövetkező hirtelen haláláig Kulifay Imre volt a párizsi reformátusok lelkipásztora, aki 1985-ben elhunyt, társadalmi nővérként mellette dolgozó feleségével együtt felpezsdítette a Párizsi Magyar Református Misszió életét. Létrehozták a Református Nőegyletet, a Református Leánykört. Huszonnégy tagú presbitérium havonta tartott megbeszéléseken segítette munkájukat, átlagosan százan vettek részt vasárnapi istentiszteleteiken. 1939-ben egyházfenntartói járulékokból kétezer frankot fordíthatott a szegények segélyezésére. Kulifay Imre vezette a protestáns egyetemi hallgatók bibliatanulmányi összejöveteleit, évente felkereste a dél-franciaországi magyar reformátusokat Lyonban és Grenoble városában, ahol istentiszteletet tartott és úrvacsorát osztott. A második világháború végén felkutatva a magyar hadifoglyokat és emberfeletti erővel küzdött mielőbbi hazaszállíttatásukért. 1947 októberétől a magyar állam megszüntette a franciaországi reformátusok segélyezését is. 1966-ig az Egyházak Világtanácsa támogatását élvezték. Ezután a párizsi református egyházközség képtelen volt biztosítani lelkipásztora megélhetését. Kulifay Imre tizenhat esztendeig, heti öt napig taxisofőrként kereste kenyerét és ellátta egyházi szolgálatát. Ezután lelkipásztor testvére, Kulifay Gyula közbenjárására a Rajnai Egyház Diakóniai (Betegápoló) Szervezete (Diakonisches Werk im Rheinland) részesítette segélyben.

A hívek kérésére a németországi Düsseldorfban nyugdíjazott Kulifay Gyula, feleségével, Margarete nagytiszteletű asszonnyal együtt, aki a Rajnai Evangéliumi Egyház Diakóniai Intézményének egykori tisztviselője volt, az új lelkesz keresésének idejére elvállalta a gyülekezet vezetését. Párizsban és környékén ekkor 750 egyháztagot tartottak nyilván. Minden hónap első vasárnapján, a Skót Nemzeti Egyház templomában ígét hirdettek. Drótos Árpád, debreceni ösztöndíjas papnövendék volt az idős lelkesz segítségére, ugyanebben az időben francia szolgálatban álló Kutasi András magyar református lelkesz is szervezett egy külön gyülekezetet, amely csupán néhány évig működött, majd a lelkipásztor távoztával megszűnt. Az öikuméné szellemében, áldásos testvéri egyetértésben a Ruzsik Vilmos főtisztelendő vezette Magyar Római Katolikus Egyházközösséggel együtt is, végeztek igehirdetést. Lelkeszi hivatalt és lakást is szerevezve ifjúsági bibliaórákat, összejöveteleket, az áldozatkész asszonytestvérek segítségével szeretetvendégségeket rendeztek. Drótos Árpád 1990. május 6-án lépett a gyülekezet lelkipásztoraként szolgálatba, azután 1997-ban New Yorkba távozott. Azóta a Franciaországban tanuló és a Párizsba látogató teológusok valamint a környező országokban szolgáló magyar lelkeszek tartanak havonként református istentiszteletet a francia fővárosban. A határok átjárhatósága óta a Kárpátmedencéből majd 70 lelkipásztort hívott meg a gyülekezet presbitériuma a havi istentiszteletek és az egyházi élet fenntartására. Heddadné, sz. Nagy Anne-Marie godnokasszony az egyházi élet központi mozgatója.